

اوضاع اقتصادی در ایران باستان

پیش‌تر خواندید که یکی از ویژگی‌های تمدن‌ها، داشتن اقتصاد پُرونق است. در عصر باستان، مردم سخت‌کوش ایران از منابع محیطی که در آن زندگی می‌کردند به خوبی بهره می‌گرفتند و انواع فعالیت‌های اقتصادی در این دوره گسترش یافته بود. اگرچه بیشتر منافع اقتصادی به شاهان و اطرافیان آنها می‌رسید.

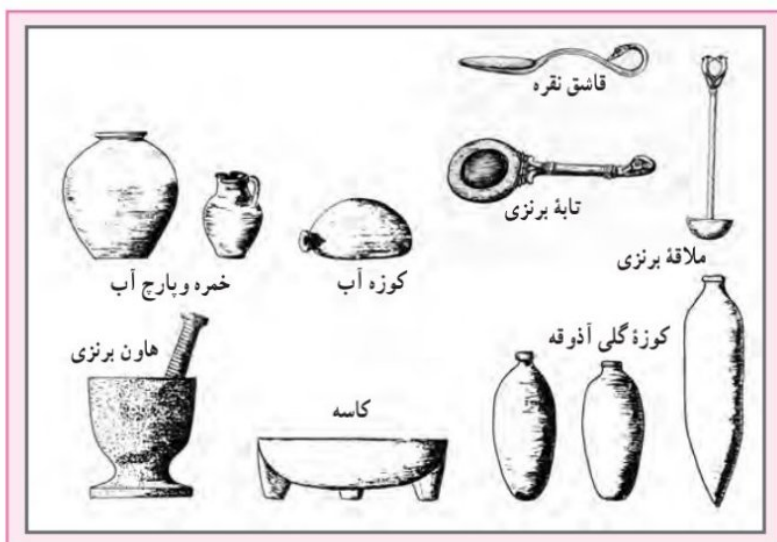
کشاورزی و دامپروری

فلات ایران چگونه سرزمینی بود؟

برخی از پژوهشگران معتقدند، با توجه به شواهد و مدارک باستان‌شناسی، فلات* ایران از نخستین سرزمین‌هایی در جهان بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین‌های دیگر برده شده است. فعالیت‌های کشاورزی در ایران باستان چگونه بود؟ کشاورزی مهم‌ترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود. در اوستا و کتیبه‌های آن دوره، عبارت‌هایی درباره اهمیت و ارزش کار کشاورزان دیده می‌شود. فعالیت‌های کشاورزی از طرف حکومت نیز تشویق می‌شد. در دوره هخامنشیان، یونانی‌ها از تلاش‌های شاهان پارس، برای تشویق به کشاورزی حسرت می‌خوردند. مهم‌ترین محصول زراعی ایرانیان باستان چه بود؟ لادو به چه جهت کارگاه‌های پنبه‌ریسی توسعه یافت؟ گندم و جو مهم‌ترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود. کشت پنبه نیز در نواحی مستعد رواج داشت و به همین جهت کارگاه‌های پنبه‌ریسی توسعه یافت و پارچه‌های پنبه‌ای یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود. کشاورزان ایرانی علاوه بر کار کشاورزی به پرورش دام نیز می‌پرداختند.

صنعت وضعیت صنعت در ایران باستان چگونه بود؟

با آنکه فعالیت اقتصادی مهم آن دوره، کشاورزی بود، در بسیاری از مناطق ایران، صنعت نیز گسترش پیدا کرد. تهیه پارچه‌های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و شال‌های بشمی و حریر در کارگاه‌های مرو، ری، اهواز و شوشتر رواج داشت. ایرانیان در پیشه نجاری، آهنگری و شیشه‌گری نیز پیشرفت کرده بودند. در دوره ساسانی، ارابه‌های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی، مشهور بوده است. چند مورد از مشاغل ایران باستان را نام ببرید. ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره و نظایر آنها نیز از مشاغل آن دوره بود.

فعالیت

- ۱- همفکری کنید و پنج شغل یا حرفه از دنیای امروز نام ببرید که در جهان باستان وجود نداشته است. بگویید چرا این حرفه‌ها نمی‌توانستند در جامعه آن زمان وجود داشته باشند.
- ۲- پنج شغل یا حرفه از جهان باستان نام ببرید که در دنیای امروز هم وجود دارد. بگویید این حرفه‌ها چه تغییری نسبت به آن زمان داشته‌اند.

تجارت

در نتیجه کدام اقدامات، در ایران باستان، تجارت بیش از پیش رونق گرفت؟

در سال‌های گذشته خواندید که **به فرمان داریوش اول، «جاده شاهی» ساخته شد.** در آن زمان **امنیت در راه‌ها برقرار و کاروانسراهای** در فاصله‌های معین بنا گردیدند. در نتیجه این اقدامات، تجارت بیش از پیش رونق گرفت. در دوره‌های بعد، این راه‌ها توسعه پیدا کردند. آیا تاکنون درباره جاده ابریشم چیزی شنیده‌اید یا خوانده‌اید؟ آیا می‌دانید چرا این جاده به این نام مشهور است؟

شرق

Scanned with CamScanner

مجسم کنید حدود دو هزار سال پیش، یعنی در زمان اشکانیان در یکی از شهرهای صد دروازه (دامغان) ری یا هگمتانه (همدان) زندگی می کردید، در آن صورت شما کاروان هایی را می دیدید که هر روز با باری از کالاهای مختلف به شهر شما وارد و یا از آنجا خارج می شوند. این کاروان ها از راه ابریشم می گذشتند (جاده ابریشم راهی بود که چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل می کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد).

جاده ابریشم را تعریف کنید

در آن زمان ابریشم، ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود که از چین به ایران و سرزمین های دیگر صادر می شد. به نقشه

زیر توجه کنید. کشور ایران مانند یک پل ارتباطی بین شرق و غرب قرار دارد.

در دوره ساسانیان چگونه از موقعیت جاده ابریشم استفاده می کردند؟

بنابراین (حکومت های ایران باستان به خصوص ساسانیان سعی می کردند از این موقعیت به خوبی استفاده کنند. حکومت ساسانی

مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم (اروپا) می شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود

و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه های ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.)

غرب

اروپا
روم

بافندگی
ابزار کار

قسطنطنیه

دریای مدیترانه

راهنما
مسیر اصلی جاده ابریشم

جام
مشوجات
نمک

ابزار فلزی
سرامیک

دریای ورکانه
(گرگان)

منسوجات، سنگ های
قیمتی، خرما، قالی،
پارچه و ...

ایران

زعفران

دریای مکران (عمان)

اقیانوس هند

اسب اهلی

کاشغر

سمرقند

مرو

بلوره (کریستال)
ابزار فلزی
چای

صندل های چوبی

ایران در دوره باستان صادر کنند چه کالاهای بود؟

البته ایران خود نیز صادرکننده کالاهای گوناگون مانند سنگ‌های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود. ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به تجارت دریایی نیز روی آوردند. در دوران ساسانی، تجارت دریایی رونق گرفت و بنادر خلیج فارس، لنگرگاه کشتی‌هایی بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد می‌کردند. وضعیت دریانوردی در ایران باستان را توضیح دهید

فعالیت

۳- گفت و گو کنید: الف) چرا ساسانیان مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و هند با روم (اروپا) می‌شدند و از این کار چه هدفی داشتند؟
ب) به نظر شما، رفت و آمد بازرگانان از طریق جاده ابریشم علاوه بر تجارت و انتقال کالاها، چه پیامدهای دیگری برای مردم کشورهای آن زمان داشت؟

ضرب سکه

ضرب سکه چه تاثیری در تجارت ایران باستان داشت؟

در زمان هخامنشیان برای اولین بار به فرمان داریوش اول، سکه‌ای زرین به نام «دریک» یا «زریک» ضرب شد. تا قبل از رواج سکه، معمولاً ده‌نشینان، مازاد محصولات خود را به شهر می‌آوردند و با محصولات دیگر که مورد نیازشان بود، مبادله می‌کردند. با ضرب سکه، تجارت رونق پیدا کرد؛ به طوری که بازرگانان با داشتن پول می‌توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند. سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می‌شد.

حاکمان در محدوده حکمرانی خود می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های سیمین (نقره‌ای) یا مسین (مسی) ضرب کنند.

چه کسانی می‌توانستند سکه ضرب کنند؟

هخامنشیان

سلوکیان

اشکانیان

ساسانیان

درآمدها و مخارج حکومت در ایران باستان ، مالیات را چه گروه هایی پرداخت می کردند؟

در ایران باستان، مالیات، منبع اصلی درآمد حکومت‌ها بود که به صورت نقدی یا جنسی دریافت می‌شد. (بیشترین حجم مالیات را کشاورزان می‌پرداختند. دامداران به نسبت تعداد دام‌هایشان و پیشه‌وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتی که عرضه می‌کردند، مالیات می‌دادند) علاوه بر اینها (نوع دیگری از مالیات به نام مالیات سرانه وجود داشت که فقط از عامه مردم وصول می‌شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند) همچنین در جشن‌ها و مراسم به تخت نشستن شاهان، بزرگان و عامه مردم هدایایی را به پادشاه پیشکش می‌کردند. مأموران مالیاتی معمولاً نسبت به مردم سخت‌گیری و ستم می‌کردند و بیش از آنچه مقرر شده بود، طلب می‌نمودند. گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات‌ها را افزایش می‌دادند. البته در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی، فشار برای گرفتن مالیات کمتر می‌شد. (در چه صورت مالیات افزایش و در چه مواقعی بخشیده می‌شد؟

نقش برجسته خدمتکاران در تخت جمشید، استان فارس

درآمدهای حکومت صرف چه کارهایی می‌شد؟

(بخش زیادی از درآمدهای حکومتی صرف جنگ با دشمنان می‌شد. قسمت دیگری از آن، به مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می‌رسید. حکومت‌ها همچنین بخشی از درآمد را در اموری مانند پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و همچنین احداث، نگهداری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروان‌سراها، قنات‌ها، سدها و... خرج می‌کردند.)

دودمان: تعدادی خانواده که همگی خود را از یک نسل یا جد مشترک می‌دانند.

حومه: به زمین‌های اطراف شهر، حومه شهر می‌گویند.

آتشکده: مکانی که زرتشتیان برای نیایش می‌ساختند و آتش را در جای خاصی از آن قرار می‌دادند و

نیایش‌های دینی را در برابر آتش انجام می‌دادند و آتش را همواره روشن نگاه می‌داشتند.

فلات: به سرزمین‌های نسبتاً بلندی که از اطراف به زمین‌های پست منتهی می‌شوند، فلات می‌گویند؛ مانند

فلات ایران. فلات‌ها دارای رشته کوه‌ها و دره‌هایی هستند.

به کاربندیم

۱- به طور گروهی، نمایشنامه‌ای بنویسید و در کلاس اجرا کنید. موضوع نمایشنامه «وضع طبقاتی جامعه در ایران باستان» باشد.

نمایشنامه را طوری بنویسید که در بخشی از آن، فردی در حضور شاه یا بزرگان از ظلمی که به طبقه محروم می‌شود، انتقاد و از

حقوق آنها دفاع کند.

(کارها را بین خود تقسیم کنید و در نوشتن نمایشنامه، تمرین، تهیه لباس و وسایل لازم با یکدیگر همکاری کنید.)

۲- از افراد خانواده یا فامیل، چند نمونه مالیات‌هایی را که می‌پردازند، پرس و جو و در کلاس بیان کنید.

سپس در کلاس گفت‌وگو کنید که دادن مالیات در ایران کنونی چه فرقی با پرداختن مالیات در ایران باستان دارد و برای چه

مواردی هزینه می‌شود؟

فرهنگ و تمدن ایران باستان

۱۲

فصل

حوزه‌های موضوعی:

- زمان، تداوم و تغییر
- فرهنگ و هویت
- فضا و مکان
- نظام اجتماعی

کشور ایران در عهد باستان مهد فرهنگ و تمدنی بویا و شکوفا بود که از نبوغ و خلاقیت و پشتکار و همکاری اقوام ایرانی سرچشمه می‌گرفت. با مطالعه اجزای اصلی فرهنگ و تمدن ایران باستان شامل دین و عقاید، آداب و رسوم، جشن‌ها، خط و زبان، دانش، هنر و معماری، می‌توان به سبک زندگی ایرانیان باستان پی برد.

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت‌های آن درمی‌یابید:

- مردم ایران باستان چه باورها و عقایدی داشتند؟ شیوه زندگی آنها در آن دوره چگونه بود؟
- خط و زبان در دوره ایران باستان چه تغییراتی را پشت سر گذاشت؟
- ایرانیان در معماری، هنر و دانش چه پیشرفت‌هایی کرده بودند؟

درس ۲۳ عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان

موزخان موفق شده‌اند با توجه به شواهد و مدارکی که از آن دوران بر جای مانده تا اندازه‌ای به شیوه زندگی مردم در ایران باستان پی ببرند. شاید برای شما جالب باشد که بدانید در گذشته‌های بسیار دور، مردم چه باورهایی داشتند، خوراک و پوشاک آنها چه بود، چه آیین‌ها و جشن‌هایی داشتند و چگونه زندگی می‌کردند.

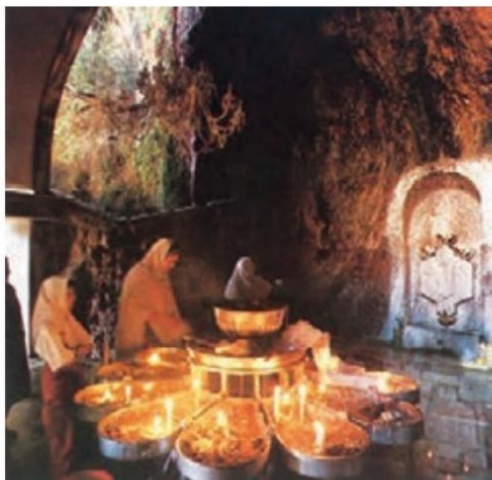
دین در ایران باستان به چه صورتی بود؟

در ایران باستان، تعلیمات مذهبی نقش و تأثیر زیادی در زندگی فردی و اجتماعی داشت. اقوام آریایی برخی از عناصر خلقت مانند آب، آتش، خاک و باد را مقدس می‌شمردند و برای آنها ایزدانی قائل بودند. درباره زرتشت و آیین زرتشت توضیح دهید زرتشت، پیامبر ایران باستان که قبل از سلسله مادها می‌زیست، در اندیشه اصلاح عقاید ایرانیان برآمد. او مردم را به پرستش اهورامزدا، خدای بزرگ و یکتا دعوت کرد.

در آیین زرتشت، اهورا مزدا، منشأ خیر و خوبی‌ها بود و همواره با اهریمن که سرچشمه شر و بدی‌ها به شمار می‌رفت، در حال مبارزه بود. زرتشت به پیروان خود سفارش می‌کرد که به منظور باری اهورا مزدا، بندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک را سرمشق زندگی خود قرار دهند. پس از مرگ زرتشت، پیروانش تعالیم او را در کتابی به نام **اوستا** گردآوری کردند. به تدریج آیین زرتشتی در میان اقوام ایرانی رواج یافت.

ایرانیان باستان، آتش را مقدس می‌شمردند. در دوره ساسانیان آتشکده‌های زیادی در گوشه و کنار ایران ساخته شدند که آثار

بعضی از آنها باقی مانده است.

زیارتگاهی در استان یزد از مکان‌های مقدس زرتشتیان

بقایای آتشکده تبه‌میل، جاده ری - ورامین - تهران

چه ادیاتی در دوره ساسانیان وجود داشت؟

در دوره ساسانیان، اگرچه اغلب مردم دین زرتشتی داشتند و حکومت از آن دین پشتیبانی می‌کرد، اما پیروان دین‌های مسیحی، یهودی، بودایی و مانوی* نیز در ایران زندگی می‌کردند. در این دوره، موبدان زرتشتی با رواج و گسترش دین‌های دیگر در ایران مخالف بودند و نسبت به پیروان سایر ادیان سخت‌گیری می‌کردند. در دوره ساسانیان دین زرتشتی، دین رسمی کشور اعلام شد.

تغذیه و آداب غذا خوردن تغذیه ایرانیان باستان چگونه بود؟

در فصل قبل خواندید که اغلب ایرانیان باستان، کشاورز و دامدار بودند. در آن دوره، غذای اصلی مردم، غلات مخصوصاً گندم و جو بود که آنها را آرد می‌کردند و با آن، نان و انواع شیرینی‌ها را می‌پختند.

علاوه بر نان، از انواع گوشت حیوانات اهلی، گوشت پرندگان شکاری، تخم پرندگان، شیر بز و میوه‌ها و سبزیجات و شربت‌ها برای تغذیه استفاده می‌شد.

ایرانیان باستان برای آرد کردن غلات، آسیاب‌های آبی را ابداع کرده بودند.

بچه‌ها، آیا می‌دانید بشر تا کنون از چند نوع آسیاب برای آرد کردن استفاده

کرده است؟!

برخی از مورخان معتقدند که در آن دوره، بعضی مواد غذایی مانند روغن زیتون از یونان و ادویه از هندوستان به ایران وارد می‌شده است.

آداب غذا خوردن در ایران باستان چگونه بود؟ مردم ایران باستان، با آداب خاصی بر سر سفره می‌نشستند. آنها سخن گفتن به هنگام غذا خوردن را گناه می‌دانستند. شستن دست‌ها قبل و بعد از غذا خوردن و خواندن دعای نان در ابتدا و پایان غذا از نکاتی بود که آنها بر سر سفره رعایت می‌کردند. ایرانیان باستان از ظروف سفالی، سنگی و

فلزی استفاده می‌کردند.

تنگ نقره‌ای ساسانی

بشقاب زرین متعلق به دوره ساسانی

گوشواره طلایی متعلق به دوره اشکانی

ریتون* (تکوک) شیر غزان هخامنشی

پوشاک

بیشتر آنچه که ما از پوشاک مردم آن دوره می‌دانیم مربوط به مجسمه‌ها و

نقاشی‌ها یا تصاویری به جا مانده از آن دوره است که بر روی سنگ‌ها، ظروف

یا سکه‌ها نقش بسته‌اند.

البته باستان‌شناسان نمونه‌هایی از وسایل و ابزار تولید پوشاک مربوط به

ایران باستان را نیز کشف کرده‌اند.

وضعیت پوشش ایرانیان باستان چگونه بود؟

شواهد و مدارک به جا مانده نشان می‌دهد که مردان و زنان ایران باستان

به پوشش بدن اهمیت می‌دادند و از برهنگی اجتناب می‌کردند.

سنگ‌نگاره زن ایلامی در حال نخ‌ریسی

ایرانیان، از نخستین کسانی بودند که شلوار را طراحی کردند و پوشیدند. شلوار و بالاپوش‌های آستین‌دار و کلاه نمدی پوشاک

اصلی مردان بود. زنان نیز از شلوار، پیراهن‌های بلند و نوعی سرپند استفاده می‌کردند. لباس‌های ایرانی مورد توجه بزرگان و درباریان

روم و یونان بود و اغلب سعی می‌کردند از طرح لباس‌های ایرانی تقلید کنند.

فعالیت

۱- همفکری کنید و با توجه به تصاویر، اجزای لباس را در هر یک توضیح دهید.

۲- چند ماده غذایی نام ببرید که امروزه مصرف می‌کنید و در زمان ایران باستان نبوده است. بگویید چرا این مواد

نمی‌توانستند در آن دوره وجود داشته باشند.

ورزش وضعیت ورزش در ایران باستان چگونه بود؟

از دیرباز مردم ایران به ورزش‌های **رزمی** و **پهلوانی** چون **کشتی** علاقه مند بوده‌اند و پهلوان و پهلوانی در تاریخ کهن ما ریشه دارد.

فردوسی در کتاب شاهنامه از دلاوری اسطوره*هایی چون رستم، سهراب،

سیاوش، گردآفرید و ... در ایران باستان سخن گفته است.

هرودوت درباره ورزش در ایران باستان چه گفته است؟
(هرودوت نوشته است: ایرانیان به فرزندان خود سه چیز را می‌آموختند:

۱. سوارکاری، ۲. تیراندازی، ۳. راستگویی.
مردم در آن زمان به چه ورزش‌هایی علاقه مند بودند؟

سوارکاری و تیراندازی و شکار از ورزش‌های مورد علاقه مردم آن دوره بوده

و برتاب سنگ یا فلاخن* و نیزه و زوبین* نیز رواج داشته است.

بسیاری از پژوهشگران معتقدند چوگان‌بازی ورزشی است که ایرانیان باستان آن را ابداع کرده‌اند و سپس از ایران به سایر کشورها راه یافته است. در شاهنامه فردوسی به چوگان‌بازی اشاره شده است. در زمان هخامنشیان و ساسانیان این ورزش

انجام می‌شده است. امروزه، چوگان‌بازی یکی از ورزش‌های جهانی محسوب می‌شود. در این ورزش، اسب‌سواران از یک چوب دستی به نام چوگان و یک گوی استفاده می‌کنند.

درباره بازی چوگان در ایران باستان توضیح دهید

نقاشی سبک شاهنامه‌ای که نبرد اسفندیار با سیمرغ را نشان می‌دهد.

تصویری از بازی چوگان در ایران امروز

نقاشی خرد نگاره (مینیاتور) از چوگان

فعالیت

۳- کدام یک از ورزش‌های ایران باستان در جهان امروز مرسوم است؟ چند مورد نام ببرید.

۴- کدام ورزش‌های امروزی در ایران باستان وجود نداشته است؟ چرا؟

جشن‌ها

درباره جشن‌های ایرانیان باستان توضیح دهید.

در عهد باستان مردم ایران در طی سال، چندین جشن برپا می‌کردند و شادزیستن را یک موهبت الهی می‌دانستند. واژه جشن از **یشت** و **یسنه** اوستایی گرفته شده که به معنای پرستیدن و نیایش است. از اینجا می‌توان پی برد که بیشتر جشن‌های آن دوره اهمیت دینی داشته و با نیایش به درگاه خداوند همراه بوده است.

جشن‌ها همچنین ارتباط زیادی با تغییر فصل‌ها و شروع و پایان کار کشاورزی داشتند. جشن نوروز، جشن سده* و جشن

مهرگان* از مهم‌ترین جشن‌های آن دوره بوده است.

درباره جشن نوروز توضیح دهید. جشن نوروز یکی از بزرگ‌ترین و

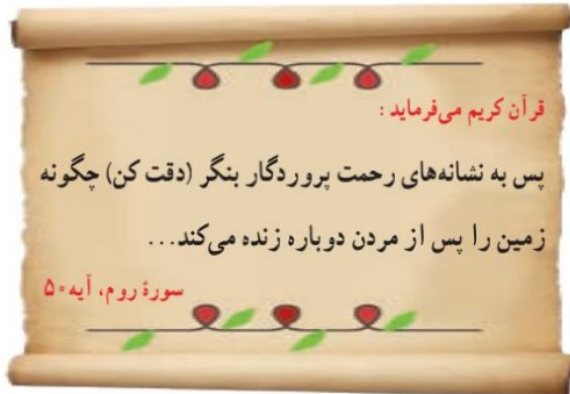
باشکوه‌ترین جشن‌های ایران باستان بوده که در آغاز فصل بهار برگزار می‌شده است. نوروز در نزد مردم آن زمان پیام‌آور نو شدن سال و رویش طبیعت و شروع فعالیت‌های کشاورزی بود. زمان پیدایش نوروز به درستی معلوم نیست، اما در برخی از کتاب‌های کهن مانند شاهنامه فردوسی، این جشن را به زمان تاج‌گذاری جمشید پادشاه اسطوره‌ای ایران نسبت می‌دهند. در عهد باستان، خانواده‌های ایرانی بر سر سفره نوروزی به درگاه آفریننده هستی دعا می‌کردند، به یکدیگر هدیه می‌دادند و شادباش می‌گفتند. شواهد و مدارک نشان می‌دهد که این جشن در زمان هخامنشیان در تخت جمشید برگزار می‌شد و پس از آن، سلسله‌های دیگر نیز نوروز را گرامی داشته‌اند. در هر یک از روزهای عید نوروز، طبقه‌ای از مردم به دیدار شاه می‌آمدند.

نقاشی هدیه‌آوران جشن نوروز در تخت جمشید

جشن نوروز در زمان ما

آغاز فصل بهار و نوشدن طبیعت یکی از نشانه‌های عظمت و رحمت خداوند است.

پس از اسلام، نوروز چه تغییری کرد؟

پس از اسلام، ایرانیان، ظاهر و شکل نوروز را نگه داشتند، اما محتوا و سنت‌های آن را عوض کردند. نوروز باستانی فرصتی بود تا پادشاهان از مردم هدیه بگیرند. اما امروزه، نوروز ایرانی، سنتی مردمی و وسیله‌ای برای ارتباط قلبی میان مردم و خداوند است. مردم به مناسبت نوروز، جشن گرفته و قرآن بر سر سفره هفت‌سین می‌گذارند. آنها به دیدار بزرگ‌ترهای فامیل رفته و به یکدیگر هدیه می‌دهند.

در ایام نوروز، زیارتگاه‌های مختلفی همچون حرم امام رضا علیه السلام از شلوغ‌ترین مکان‌ها در ایران است و همه در هنگام تحویل سال، مشغول

دعا و سخن گفتن با خدا هستند.

نوروز هدیه فرهنگ ایران به جهانیان:

آیا می‌دانید که اکنون، نوروز (اول فروردین) یک روز جهانی است و علاوه

بر ایران، در برخی کشورها و نقاط دیگر جهان، این روز جشن گرفته می‌شود و

مراسم مخصوص به خود دارد؟ آیا می‌دانید چه کشورهایی؟

فعالیت

۵- دعای تحویل سال چیست؟ ترجمه آن را در کلاس بیان کنید.

۶- درباره یکی از موارد زیر از بزرگ‌ترها پرس‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس بگویید.

الف) هر یک از اجزای سفره هفت‌سین نماد چه چیزی است؟

ب) سمنو از چه چیز و چگونه تهیه می‌شود؟

۷- فرض کنید یک نوجوان ۱۳-۱۲ ساله هستید که در ایران باستان زندگی می‌کنید. با توجه به اطلاعاتی که از این

درس و درس‌های قبل به دست آوردید، یک روز زندگی خود را از صبح تا شب مجسم کنید و بنویسید. در نوشته خودتان آنچه

خوردید، پوشیدید و کارها و فعالیت‌هایتان را شرح دهید. متن را به معلم بدهید یا در کلاس بخوانید.

دانش و هنر در ایران باستان

بیشرفت‌های ایرانیان در دانش، هنر و معماری، جلوه‌هایی از شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است. زبان و خط اساس گسترش

این دانش بوده است. در این درس به‌طور اختصار با این موضوعات آشنا می‌شوید.

زبان پارسی (فارسی)

زبان در دوره‌های مختلف ایران باستان چه تغییراتی کرد؟

از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری مردم این سرزمین بوده است و نویسندگان و شاعران زیادی به این زبان نوشته و سروده‌اند. البته زبان فارسی در دوره‌های مختلف تاریخی تغییرات زیادی پیدا کرده است. زبان ایرانیان در دوره هخامنشیان، «پارسی باستان» و در عصر اشکانیان و ساسانیان، «پارسی میانه» یا «بهلولی» بوده که با هم تفاوت‌هایی داشته‌اند. بعدها در دوره اسلامی زبان «فارسی دری» رواج یافت. زبان رسمی امروز ما نیز فارسی دری است که با دو زبان قبلی شباهت‌هایی دارد.

فعالیت

- ۱- برای آنکه به برخی شباهت‌های زبان امروزی با پارسی باستان پی ببرید، کاربرگه شماره (۲۰) را در کلاس انجام دهید.
- ۲- تحقیق کنید در کدام کشورها به‌جز ایران، مردم به زبان فارسی صحبت می‌کنند؟

اصل ۱۵ قانون اساسی را توضیح دهید.

اصل ۱۵ قانون اساسی می‌گوید:

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است.

خط

درباره خط در دوران باستان توضیح دهید.

پیش‌تر خواندید که قبل از مهاجرت آریایی‌ها، تمدن‌های باستانی ایران همچون ایلام، صاحب خط بوده‌اند. در زمان هخامنشیان، ایرانیان «خط میخی» را از اقوام بین‌النهرین اقتباس کردند و تغییرات زیادی در آن به‌وجود آوردند. کتیبه‌های به‌جا مانده از دوره هخامنشیان در بیستون و تخت جمشید به زبان پارسی باستان و با خط میخی نوشته شده است. در دوره‌های اشکانیان و ساسانیان، خط

بهلولی رایج بود.

تمدن جیرفت

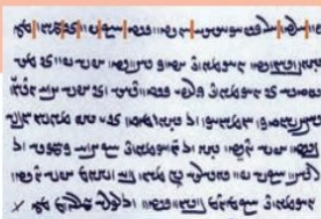
تمدن ایلام

هخامنشیان

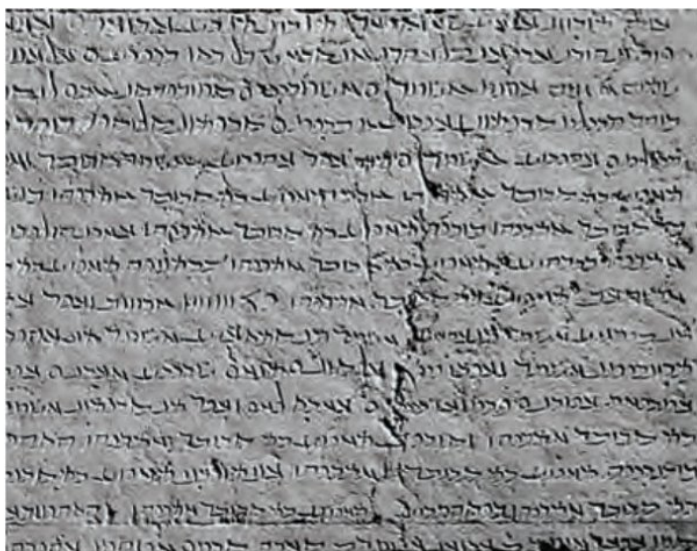

ساسانیان

فعالیت

- ۳- همفکری کنید و بگویید چه نیازهایی باعث اختراع خط شد؟ اگر خط نبود چه کمبودهایی در جوامع پدید می آمد؟
- ۴- به تصویر خط در دوره هخامنشیان توجه کنید و بگویید چرا به این خط، خط میخی می گویند؟
- ۵- به شکل خط ایلامیان توجه کنید و بگویید چه نوع خطی بوده است؟
- ۶- کاربرگه شماره (۲۱) انواع خط را در کلاس انجام دهید.

کتیبه به خط پهلوی

کتیبه به خط میخی

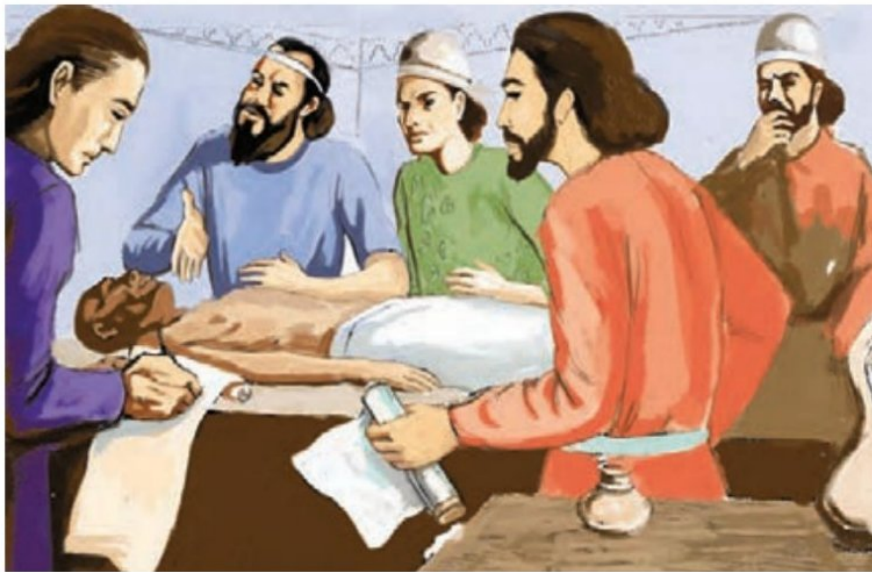
دانش

چگونه درمی یابیم که ایرانیان در گذشته های دور با علوم مختلف آشنا بوده اند؟

ایرانیان باستان در علوم و فنون مختلف پیشرفت های چشمگیری داشتند. ساختن بناهای عظیم و محکم، سدها، پل ها، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شده، نشان می دهد آنها با علوم گوناگونی چون ریاضی، هندسه، زمین شناسی و... آشنا بوده اند. چرا ایرانیان باستان تقویم خورشیدی را به وجود آوردند؟ ایرانیان باستان در علم نجوم پیشرفت کرده و با سنجش و تعیین زمان به خوبی آشنا بودند و چون برای فعالیت های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند و سال را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند و پنج روز پایانی سال را جداگانه به حساب آوردند. این تقویم از کم نظیرترین تقویم های دنیا است.

در کتاب اوستا از سه نوع پزشکی نام برده شده است

ایرانیان در پزشکی نیز پیشرفت کرده بودند و خواص درمانی گیاهان را می شناختند. در بخشی از کتاب اوستا از سه نوع پزشک جراح، پزشک معمولی و پزشک دعا که با دعای مقدس باطن افراد را درمان می کند، نام برده شده است. در دوره ساسانیان، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور (در خوزستان کنونی) مدرسه های پزشکی و بیمارستانی تأسیس نمود که یکی از قدیمی ترین مدارس پزشکی جهان به شمار می روند. او از دانشمندان و استادان برجسته دیگر کشورهای آن روز نیز برای تدریس در این دانشگاه دعوت می کرد. در این مدرسه بزرگ علاوه بر پزشکی، نجوم، ریاضیات، موسیقی، شیمی (کیمیگری) و... تدریس می شد.

یک نقاشی از حضور پزشکان بر بالین یک بیمار در دانشگاه جندی شاپور

صنعتگران و هنرمندان ایران باستان در چه رشته هایی مهارت داشتند؟

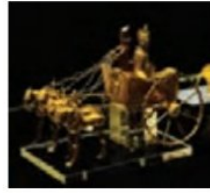
هنر

در عصر باستان، صنعتگران و هنرمندان آثار بسیار زیبا و ظریفی به وجود آوردند. آنها در رشته های گوناگون چون سفالگری، پارچه بافی، قالی بافی، فلزکاری، چرم سازی، زرگری، کاشی کاری، سنگ بری، حجاری، قلم زنی، منبت کاری، موسیقی، نقاشی و... مهارت داشتند.

هخامنشیان

دسته گلدان بز طلایی

ارابه طلایی

ریتون (تکوک) شیر غزان

اشکانیان

چراغ روغن سوز سرامیکی

ریتون (تکوک) نقره‌ای

ساسانیان

بشقاب نقره‌ای با روکش طلا

تنگ نقره‌ای

پارچ نقره و طلا

فعالیت

۷- همفکری کنید و با توجه به تصویر ابزار و وسایل در بالای صفحه، مهارت‌ها و هنرهایی را که در ساختن وسایل به کار رفته

است، فهرست کنید. مثال: دسته گلدان بز طلایی: فلزکاری، کنده‌کاری، ...

ایرانیان باستان با توجه به چه شرایطی خانه‌های خود را می‌ساختند؟

معماری: ایرانیان با توجه به شرایط آب و هوایی و مصالحی که در

منطقه آنها بود، خانه‌های خود را از سنگ، چوب و خشت می‌ساختند.

با تأسیس امپراتوری‌های بزرگ و ساختن شهرها به تدریج بناهای

بزرگ و باشکوهی چون کاخ‌ها، آرامگاه‌ها و آتشکده‌ها ساخته شدند.

کدام بناهای باستان پیشرفت ایرانیان را در معماری نشان می‌دهد؟

برخی از این بناها مانند تخت جمشید از نظر معماری، وسعت و

عظمت، شهرت جهانی دارند. علاوه بر تخت جمشید، هگمتانه، پاسارگاد،

تخت سلیمان، طاق بستان و طاق کسری از بناهایی هستند که پیشرفت

ایرانیان را در معماری نشان می‌دهند.

طاق بستان - کرمانشاه

فعالیت

۸- به نظر شما چرا از خانه‌های مردم معمولی آن دوران نمونه‌های بسیار کمی مانده، اما بقایای کاخ‌ها، آتشکده‌ها و ..

هنوز باقی است؟

۹- اگر کارت پستی از بناهای ایران باستان دارید به کلاس بیاورید و روی تابلو، نصب و آن مکان را به هم کلاسی‌هایتان

معرفی کنید.

واژه‌ها

بیشتر بدانیم

مانوی: به پیروان آیین مانوی، مانوی می‌گفتند. مانوی در زمان ساسانیان می‌زیست و با ترکیب جنبه‌هایی از دین‌های زرتشتی، مسیحی و یهودی و تغییراتی از خودش، آیین جدیدی درست کرد. اما مورد خشم موبدان زرتشتی قرار گرفت و در زمان بهرام اول کشته شد. کتاب معروف مانوی، ارژنگ نام دارد که در آن نقاشی‌هایی کشیده شده است.

اُسطوره: داستان یا افسانه تاریخی

فَلاخَن: وسیله‌ای برای پرتاب سنگ یا سنگ‌ریزه که از پشم یا ابریشم بافته می‌شد.

زوبین: نیزه کوچکی که به سر آن دو شاخه بود و در جنگ‌ها به سمت دشمن پرتاب می‌کردند.

جشن سده: از جشن‌های کهن ایران باستان که در بهمن ماه برگزار می‌شده و مردم با برافروختن آتش بر بالای کوه‌ها و بام منازل، آرزو می‌کردند که سرما برود.

جشن مهرگان: از جشن‌های مهم ایرانیان باستان که در مهر ماه برگزار می‌شده است. امروزه نیز زرتشتیان آن را جشن می‌گیرند.

ریتون (تکوک): ریتون کلمه‌ای یونانی و واژه فارسی آن تکوک است و به ظرف‌هایی از جنس سفال یا آهن و طلا گفته می‌شود که به شکل جانوران ساخته می‌شدند. ریتون (تکوک) شیر غزان از معروف‌ترین این نوع ظرف‌ها مربوط به دوره هخامنشیان است.

به کار بندیم

۱- به چند گروه تقسیم شوید و هر گروه یک کارت تبریک نوروز درست کنید. برای مثال، روی این کارت، سفره هفت سین را با نقاشی یا کار دستی نمایش دهید، دعای تحویل سال را بر روی آن با خط خوش بنویسید و... کارت را تزئین کنید.

۲- اگر به کار دستی علاقه دارید با توجه به تصویر یکی از بناهای ایران باستان، نمونکی (ماکتی) از یک اثر تاریخی بسازید، آن را رنگ‌آمیزی کنید و در کلاس به نمایش بگذارید.

۳- در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید با راهنمایی معلم به پایگاه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی یکی از استان‌ها مانند فارس، کرمانشاه، خوزستان، ایلام و... مراجعه کنید و اطلاعاتی درباره یک بنای تاریخی مربوط به دوره ایران باستان گردآوری کنید.

درس ۲۲

اوضاع اقتصادی در ایران باستان

در عصر باستان مردم سخت کوش ایران از **منابع محیطی** که در آن زندگی می کردند به خوبی بهره می گرفتند و انواع **فعالیت های اقتصادی** در این دوره گسترش یافته بود.

فلات ایران چگونه سرزمینی بود؟

• فلات ایران از نخستین سرزمین هایی بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین های دیگر برده شده است.

در ایران باستان مهم ترین پیشه و وسیله ی معیشت چه بود؟

• کشاورزی

فعالیت های کشاورزی در ایران باستان:

• فعالیت های کشاورزی از طرف حکومت تشویق می شد. در دوره هخامنشیان یونانی ها از تلاش های شاهان پارس برای تشویق به کشاورزی حسرت می خوردند.

مهم ترین محصول زراعی ایرانیان باستان چه بود؟ و به چه جهت کارگاه های پنبه ریزی توسعه یافت؟

گندم و جو مهم ترین محصول زراعی بود. کشت پنبه در نواحی مستعد رواج داشت و به همین جهت کارگاه های پنبه ریزی توسعه یافت و پارچه های پنبه ای یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود.

با آنکه فعالیت اقتصادی مهم آن دوره، کشاورزی بود، در بسیاری از مناطق ایران، صنعت نیز گسترش پیدا کرد.

تهیه پارچه های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و شال های پشمی و حریر در کارگاه های مرو، ری، اهواز و شوشتر رواج داشت.

ایرانیان در پیشه نجاری، آهنگری و شیشه گری نیز پیشرفت کرده بودند.

در دوره ساسانی، ارابه های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی مشهور بوده است.

ساختن اسباب و اثاثیه منزل

شمشیر

ابزارهای کشاورزی

ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره

چند مورد از مشاغل ایران باستان را نام ببرید.

به فرمان داریوش اول **جاده شاهی** ساخته شد.

در نتیجه این اقدامات تجارت رونق گرفت.

در آن زمان امنیت در راه ها برقرار و کاروانسراهایی در فاصله های معین بنا گردیدند

در نتیجه کدام اقدامات ، در ایران باستان ، تجارت بیش از پیش رونق گرفت؟

جاده ابریشم

- راهی بود که چین و هند را در شرق ، به اروپا در غرب متصل می کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد.

در زمان ایران باستان **ابریشم** ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود که از **چین** به **ایران** و سرزمین های دیگر صادر می شد.

• حکومت ساسانی مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم (اروپا) می شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه های ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.

در دوره ساسانیان چگونه از موقعیت جاده ابریشم استفاده می کردند؟

• سنگ های قیمتی ، پارچه ، قالی و محصولات کشاورزی

ایران در دوره باستان صادر کنند چه کالاهای بود؟

سرزمین های ایرانی در عهد باستان حلقه اتصال و ارتباط غرب و شرق دنیا به شمار می رفت. ایرانیان باستان در صدد بودند که از موقعیت خود در حوزه اقتصاد و بازرگانی بهره برداری کنند. اولاً از عبور کالاهایی که از شرق به غرب می رفت و بالعکس ، عوارض دریافت می کردند . ثانیاً آنها ترجیح می دادند به جای صادرات مواد اولیه مثل ابریشم خام ، کالاهایی ساخته شود و سپس صادر شود تا سود بیشتری برای کشور داشته شود.

چرا ساسانیان مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و هند با روم (اروپا) می شدند و از این کار چه هدفی داشتند؟

و بنادر خلیج فارس – لنگر گاه کشتی هایی بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد میکردند.

در دوران ساسانی ، تجارت دریایی رونق گرفت

ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به تجارت دریایی نیز روی آوردند

در زمان هخامنشیان برای اولین بار به فرمان داریوش کبیر سکه ای زرین به نام **دریک** یا **زریک** ضرب شد.

ضرب سکه چه تاثیری در تجارت ایران باستان داشت؟

تا قبل از رواج سکه، ده نشینان، می آوردند و وبا محصولات دیگر که مورد نیازشان بود، مبادله می کردند.

با ضرب سکه، تجارت رونق پیدا کرد به طوری که بازرگانان با داشتن پول می توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند.

چه کسانی می توانستند سکه ضرب کنند؟

سکه های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می شد.

حاکمان ایالت ها می توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه های سیمین (نقره ای) یا (مسی) ضرب کنند.

هخامنشیان

سلوکیان

اشکانیان

ساسانیان

ساختن جاده

ضرب سکه

دو اقدام مهم داریوش

در ایران باستان ، مالیات منبع اصلی درآمد حکومت ها بود که به صورت نقدی یا جنسی دریافت می شد.

در ایران باستان ، مالیات را چه گروه هایی پرداخت می کردند؟

بیشترین حجم مالیات را کشاورزان پرداخت می کردند. دامداران به نسبت تعداد دام هایشان و

پیشه وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتیکه عرضه می کردند ، مالیات می دادند.

مالیات سرانه

نوع دیگری از مالیات به نام مالیات سرانه وجود داشت که فقط از عامه ی مردم وصول می شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن مخالف بودند.

در چه صورت مالیات افزایش و در چه موافعی بخشیده می شد؟

گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات ها را افزایش می دادند.

البته در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی ، بخشش هایی صورت می گرفت.

درآمدهای حکومت

بخش زیادی از درآمد صرف جنگ با دشمنان می شد.

قسمت دیگر آن به مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ های مجلل می رسید

پرداخت حقوق به ماموران حکومتی

درآمد خرج احداث ، نگه داری و تعمیر آتشکده ها، کاروانسراها ، قنات ، سدها و ... می شد.

درس ۲۳

عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان

در ایران باستان ، **تعلیمات مذهبی** نقش و تاثیر زیادی در زندگی فردی و اجتماعی داشت.

اقوام آریایی کدام عناصر خلقت را مقدس می شمردند؟

• برخی از عناصر خلقت مانند آب ، آتش ، خاک و باد را مقدس می شمردند و برای آنها خدایانی قائل بودند.

زرتشت که بود و مردم را به چه چیز دعوت می کرد؟

• زرتشت پیامبر ایران باستان که قبل از سلسله مادها می زیست. در اندیشه ی اصلاح عقاید ایرانیان برآمد . او مردم را به پرستش اهورامزدا، خدای بزرگ دعوت کرد.

درباره اهورا مزدا در آیین زرتشتی توضیح دهید.

• در آیین زرتشت اهورامزدا منشاء تمام خیر و خوبی ها بود و همواره با اهریمن که سرچشمه ی شر و بدی ها به شمار می رفت، در حال مبارزه بود.

سفارش زرتشت به پیروان خود
چه بود؟

• سفارش می کرد که به منظور یاری اهورامزدا، پندار نیک ، گفتار نیک و کردار نیک را سرمشق زندگی خود قرار دهند.

درباره اوستا توضیح دهید.

• پس از مرگ زرتشت ، پیروانش تعالیم او را در کتابی به نام اوستا گردآوری کردند.

در دوره ی ساسانیان چه دین
هایی رواج داشت؟

• زرتشتی - مسیحی - یهودی - بودایی و مانوی

ایرانیان باستان، آتش را مقدس می شمردند. در دوره ساسانیان آتشکده های زیادی در گوشه و کنار ایران ساخته شدند که آثار بعضی از آنها باقی مانده است.

دیدگاه موبدان زرتشتی نسبت به دیگر ادیان چگونه بود؟ موبدان زرتشتی با رواج و گسترش دین های دیگر در ایران مخالف بودند و نسبت به پیروان سایر ادیان سخت گیری می کردند.

در دوره ساسانی ، دین زرتشتی ، دین رسمی کشور اعلام شد.

اغلب ایرانیان باستان، کشاورز و دامدار بودند.

- در آن دوره غذای اصلی مردم، غلات مخصوصا گندم و جو بود که آنها را آرد می کردند و با آن نان و انواع شیرینی ها را می پختند . علاوه بر نان از انواع گوشت حیوانات اهلی ، گوشت پرندگان شکاری، تخم پرندگان ، شیر بز و میوه ها و سبزیجات و شربت ها برای تغذیه استفاده می شد.

غذای اصلی
مردم در
ایران باستان:

در ایران باستان بعضی مواد غذایی مانند روغن زیتون از یونان و ادویه از هندوستان به ایران وارد می شده است.

- با آداب خاصی سر سفره می نشستند. آنها سخن گفتن هنگام غذا خوردن را گناه می دانستند. شستن دست ها قبل و بعد از غذا خوردن و خواندن دعای نان در ابتدا و پایان غذا از نکاتی بود که آنها بر سر سفره رعایت می کردند.

آداب غذا خوردن
مردم ایران باستان:

- از ظروف سفالی، سنگی و فلزی

ایرانیان باستان از
چه ظرفی استفاده
می کردند؟

• از مجسمه ها و نقاشی ها یا تصاویری که بر روی سنگ ها ، ظروف یا سکه ها نقش بسته اند.

اطلاعات درباره پوشاک مردم ایران باستان از چه منابعی بدست آمده؟

• مردان و زنان ایران باستان به پوشش بدن اهمیت می دادند و از برهنگی اجتناب می کردند.

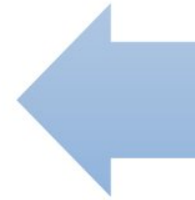
ایرانیان باستان نسبت به پوشش بدن چه اعتقادی داشتند؟

ایرانیان از نخستین کسانی بودند که شلوار را طراحی کردند و پوشیدند.

• شلوار و بالا پوشش های آستین دار و کلاه نمدی پوشاک اصلی مردان بود. زنان نیز از شلوار، پیراهن های بلند و نوعی سر بند استفاده می کردند. لباس های ایرانی مورد توجه بزرگان و درباریان روم و یونان بود و اغلب سعی می کردند از طرح لباس های ایرانی تقلید کنند.

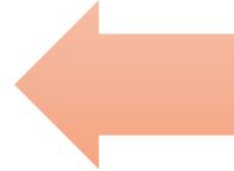
پوشاک ایرانیان در ایران باستان چگونه بود ؟

مردم ایران باستان به چه ورزش هایی علاقه مند بودند؟

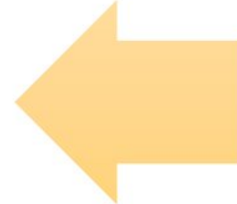
از دیرباز مردم ایران به ورزش های رزمی و پهلوانی چون کشتی علاقه مند بوده اند و پهلوان و پهلوانی در تاریخ کهن ما ریشه دارد.

فردوسی در کتاب شاهنامه از دلاوری اسطوره هایی چون :

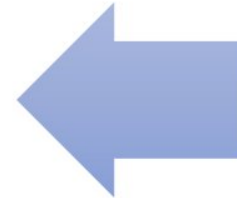
رستم، سهراب ، سیاوش، گرد آفرید و ... در ایران باستان سخن گفته است.

هرودت نوشته است: ایرانیان به فرزندان خود سه چیز را می آموختند:

سواد کاری - تیراندازی - راستگویی

از ورزش های مورد علاقه مردم ایران باستان چه بود؟

سواد کاری و تیراندازی و شکار از ورزش های مورد علاقه مردم آن دوره بوده و پرتاب سنگ یا فلاخن و نیزه و زوبین نیز رواج داشته است.

ورزش چوگان در ایران باستان:

چوگان بازی ، ورزشی است که ایرانیان باستان آن را ابداع کرده اند و سپس از ایران به سایر کشورها راه یافته است . در شاهنامه فردوسی به چوگان بازی اشاره شده است. در زمان هخامنشیان و ساسانیان این ورزش انجام می شده است. امروزه چوگان بازی یکی از ورزش های جهانی محسوب می شود.

واژه جشن به چه
معناست؟

واژه جشن از یشت و یسنه اوستایی گرفته شده که به معنای پرستیدن و نیایش است.

جشن های ایران باستان با
چه چیزهایی ارتباط داشت؟

ارتباط زیادی با تغییر فصل ها و شروع و پایان کار کشاورزی داشتند.

مهم ترین جشن های
دوره ایران باستان:

جشن نوروز، جشن سده و جشن مهرگان از مهم ترین جشن ها بود.

جشن نوروز
در ایران
باستان
چگونه بود؟

نوروز یکی از بزرگ ترین و با شکوه ترین جشن های ایران باستان بوده که در
آغاز فصل بهار برگزار می شده است. نوروز در نزد مردم آن زمان پیام آور نو
شدن سال و رویش طبیعت و شروع فعالیت های کشاورزی بود.

زمان
پیدایش
نوروز

زمان پیدایش نوروز به درستی معلوم نیست اما در برخی از کتاب های کهن مانند
شاهنامه فردوسی ف این جشن را به زمان تاج گذاری جمشید پادشاه اسطوره ای ایران
نسبت می دهند. این جشن در زمان خامنه‌یانیان در تخت جمشید برگزار می شد.

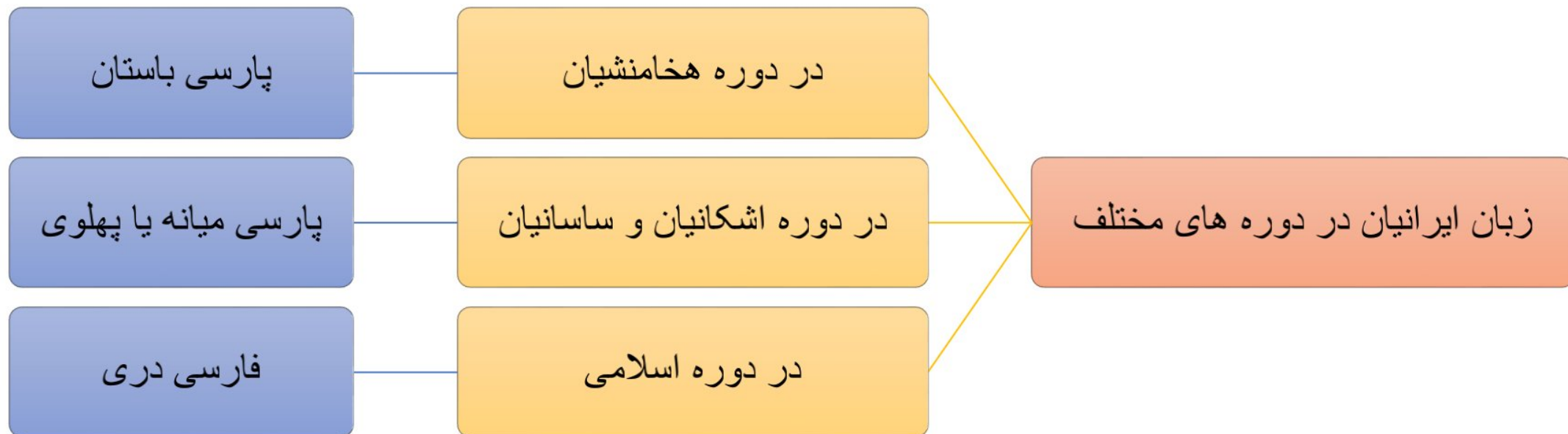
درس ۲۴

دانش و هنر در ایران باستان

پیشرفت های ایرانیان در دانش ، هنر و معماری جلوه هایی از شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است.

اساس گسترش ایرانیان در دانش، هنر و معماری : **زبان و خط** بوده است.

از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، **زبان فارسی** ، زبان گفتاری و نوشتاری مردم این سرزمین بوده است.

اصل ۱۵
قانون اساس
می گوید:

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران ، فارسی است . اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است.

در زمان هخامنشیان ، ایرانیان خط میخی را از اقوام بین النهرین اقتباس کردند و تغییرات زیادی در آن به وجود آوردند.

در دوره های اشکانیان و ساسانیان خط پهلوی رایج بود.

خط ایرانیان در دوره های مختلف

کتیبه های به جا مانده از دوره ی هخامنشیان در بیستون و تخت جمشید به **زبان فارسی** و با **خط میخی** نوشته شده است.

ساختن بناهای عظیم و محکم ، سدها ، پل ها ، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شده ، نشان می دهد آنها با علوم گوناگونی چون ریاضی، هندسه ، زمین شناسی و ... آشنا بوده اند.

چگونه درمی یابیم که ایرانیان در گذشته های دور با علوم مختلف آشنا بوده اند؟

• ایرانیان در علم نجوم پیشرفت کرده و با سنجش و تعیین زمان به خوبی آشنا بودند و چون برای فعالیت های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند و سال را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند و ۵ روز پایانی سال را جداگانه به حساب آوردند. این تقویم از کم نظیرترین تقویم های دنیا است.

چرا ایرانیان باستان تقویم خورشیدی را به وجود آوردند؟

• پزشک جراح ، پزشک معمولی ، پزشک دعا که با دعای مقدس باطن افراد را درمان می کند.

در کتاب اوستا از سه نوع پزشک نام برده شده است:

ایرانیان در پزشکی نیز پیشرفت کرده بودند و خواص درمانی گیاهان را می شناختند.

در دوره ساسانیان ، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور (در خوزستان کنونی) مدرسه های پزشکی و بیمارستانی تاسیس نمود که یکی از قدیمی ترین مدارس پزشکی جهان به شمار می روند.

قدیمی ترین مدرسه ی پزشکی جهان:

در مدرسه جندی شاپور علاوه بر پزشکی ، نجوم ، ریاضیات ، موسیقی ، شیمی (کیمیاگری) تدریس می شد.

صنعتگران و هنرمندان ایران
باستان در چه رشته هایی مهارت
داشتند؟

ایرانیان باستان با توجه به چه
شرایطی خانه های خود را می
ساختند؟

در عصر باستان ، صنعتگران و هنرمندان آثار
بسیار زیبا و ظریفی به وجود آوردند.
آنها در رشته های گوناگون چون سفالگری ،
پارچه بافی ، قالی بافی ، فلز کاری ، چرم
سازی ، زرگری ، کاشی کاری ، سنگ بری ،
حجاری ، قلم زنی ، منبت کاری ، موسیقی و
نقاشی و ... مهارت داشتند.

ایرانیان با توجه به شرایط آب و هوایی
و مصالحی که در منطقه ی آنها بود
خانه های خود را از سنگ، چوب و
خشت می ساختند.

برخی از بناها مانند **تخت جمشید** از نظر **معماری و وسعت و عظمت** شهرت جهانی دارند.

کدام بناهای باستان پیشرفت ایرانیان را
در معماری نشان می دهد؟

تخت جمشید، هگمتانه ، پاسارگاد، تخت
سلیمان ، طاق بستان و طاق کسری